

Vabariigi presidendi kõne Rakvere juubelil

Austatud Rakvere linnaeape, volikogu esimees, volikogu liikmed!

Head linnakodanikud!
Daamid ja härrad!

Meie ajaloo on mitmeid olulisi verstaposte. Üks tuntuimaid on vana lugu kangetest Eestimaa meestest, kes 1187 vallutanud Sigtuna linna Mälari järve ääres Rootsimaal. Nad teinud linna maatasa ja võtnud veel väravadki kaasa. See on legend, mida peavad enda omaks mitmed Euroopa rahvad.

Ajalooline tõsiasi on aga see, et neli aastat enne seda sündmust rajas esimene Liivimaa piiskop Meinhard Väina jõe suudmesse Üksküla kivilinnuse. / - - - / Linnusest sai tugeikoht Liivimaa ja Eesti alade vallutamiseks edaspidi. Läti Henrik kinnitab, et 1226. aastal sobitanud paavsti legaat Modena Wilhelm ühes teises, Tarwanpe linnuses sakslaste, taanlaste ja eestlaste vahel rahu. Selle põhjal võime oletada, et tänane Rakvere oli Virumaa süda juba muistsel iseseisvusajal. Järgnevat ajaloo risttultes võeti eestlastelt peremeheõigus oma põliskodule kümneteks inim põlvedeks.

Meie ajalootunnetuses on segunenud faktid, mälestused ja põlvnest põlve jutustatud legendid. Just need aitavad hoida ajalugu elavana. Nad panevad meile kohustuse küsida endalt ikka ja jälle, kus on meie juured, kuhu kasvatame oma

ladva. Nii on ka Rakvere linna ajalooa.

Tõenäoliselt sai Tarvanpää või Tarvanpea linnus oma nime meie maal elutsenud ürgveise tarva järgi. Uhke ja tugev loom tarvas oli meie esivanematele jõu ja vabaduse võrdkuju. Tarvanpea muinasasulas seadsid end vallutajate kaitse all peagi sisse saksa-taani kaupmehed ja käsitöölised. 1302. aastal andis Taani kuningas Erik VI Menved siinsetele uusasukatele niisamasugused privileegid, nagu olid Tallinna kodanikel. Rakveres hakkas kehtima Lüübeki linnaõigus, mille järgi valitseti linna XIX sajandini.

Rakvere linna on tema seitsmesaja-aastase ajaloo jooksul vallutanud ja valitsenud mitmed riigid ja võimud. Ei maksa siiski unustada, et sellel ajaloo perioodil kujunes Eestist Euroopa osa. Tõsi, meie esivanemad maksid selle eest kõrget hinda. Eestist sai kahe suure tsivilisatsiooni piiriala.

Lüübeki linnaõiguse andmine Rakverele seitsesada aastat tagasi tegi temast ometi Euroopa linna, kus elati ja oldi nagu paljudes teistes linnades Läänemere lõunakaldal ja selle lähiümbruses.

Eestlastele on Rakvere aga ennekõike Virumaa keskus ja süda. Kohanimi Virumaa on olnud käibel ka Eesti sünonüümina. Meie põhjanaabrid soomlased hakkasid Soome lahe vastaskaldal asuva Eesti maakonna

nime järgi kutsuma tervet Eestit Virosks.

Virumaast kujunes ka üks Eesti ärkamisaja keskusi. Iga koolilaps teab Rakvere Vallimäel Johann Jakob Nocksi, Friedrich Robert Faehlmanni ja Friedrich Reinhold Kreutzwaldi antud Viru vannet. Veel tänapäevalgi sümboliseerib see pühalik töotus jäägitut isamaatruudust ja pühendumist oma rahvale.

Siit kogutud rahvaluuleaines inspireeris Friedrich Reinhold Kreutzwaldi koostama rahvuseepost "Kalevipoeg", millel on meie rahvusliku eneseteadvuse kujundamisel ja püsimisel jääv tähendus. Niisiis on Rakvere ja Virumaa üks meie rahvuse sünnikodusid.

Rakvere on aegade jooksul olnud ka meie vabaduse kättevõitmise ja kaitsmise kants ning eestluse viimane piir. Vabadussõjas läks siit läbi Viru rinne, kust 7. jaanuaril 1919 alustas Rahvavägi pealetungi, mis lõppes 23. juunil võiduka Võnnu lahinguga Landeswehri üle.

Nõukogude venestamispoliitika lõhestas kunagise ühtse Virumaa ida ja lääne osaks. Veel 1990-ndate aastate alguses oli Rakvere viimane Eesti linn enne idapiiri, kus eestlased said kaasa rääkida oma linna valitsemises.

Mõneski mõttes kordub Rakvere linna ajaloo kogu Eesti saatus. 1939. aasta sügisel pidi sinne rahvas ühena esimestest

nägema võõraid sõjamasinaid ja baaside lepingu tagajärgi. Ning juba vähem kui kaks aastat hiljem läksid siit vastupidises suunas teele rongid kodudest kistud süütute inimestega, nagu paljudest teistestki Eesti linnadest eile ja täna 61 aastat tagasi.

Tähtsaim ajaloo õppetund on see, et ühe linna rahvas, toimides otsekui üks pere, suudab end elujõulisena säilitada kõigi raskuste kiuste. Üksnes ajalugu mäletades, oma esivanemate kanglastegusid väärtustades ja kannatusi lunastades suudame üles ehitada uue, parema Eesti, Euroopa ja maailma.

Armas Rakvere rahvas!

Iga linna ajalugu kujundavad eeskätt tema elanikud. Just teie olete need, kes ühele linnale tema suuruse, kuulsuse ja väärikuse annavad. Asjaolu, et siin, 20 tuhande elanikuga linnas tegutseb juba aastakümneid oma teater, et siin õitseb ettevõtlus ja Virumaa traditsioonide kõrgel hoiveid rahvakultuur, kinnitab, et ka väike võib olla oma tegemistes suur. Linn, millele on Jaan Kross pühendanud koguni terve romaani, väärib oma ajalugu ja eesti rahva austust.

Seda kindlameelsust, visadust ja tulevikuusku, mille kohata eesti rahvas ütleb "viru veri ei värise", soovin nii Rakvere linnale kui ka linnarahvale paljudes järgmisteks aastasadadeks.